

ZBORNÍK ZBORNÍK ZBOR
TVORBY TVORBY TVORB
NEVIDIACICH NEVIDIACI
AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA
SLABOZRAKYCH SLABOZ
AUTOROV AUTOROV AUT
2016 2016 2016 2016 2016

Zborník tvorby nevidiacich a slabozrakých autorov 2016

ZBORNÍK ZBORNÍK ZBOR
TVORBY TVORBY TVORB
NEVIDIACICH NEVIDIACI
AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA
SLABOZRAKYCH SLABOZ
AUTOROV AUTOROV AUT
2016 2016 2016 2016 2016
ZBORNÍK ZBORNÍK ZBOR
TVORBY TVORBY TVORB
NEVIDIACICH NEVIDIACI
AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

OBSAH

Gabriela Rerková: Kvantita nepovalila kvalitu	3
Vladimír Zán ml.: Domov – cudzina	6
Pasová kontrola	7
Viera Petrovčinová: Výlet do Bratislavy	12
Denník stokorunáčky	16
Renáta Oppenbergerová: Tri podmienky ku šťastiu	20
Renata Oláhová: Mima a Líza po našom, alebo Farebné dni	25

Zborník tvorby nevidiacich a slabozrakých autorov

**18. ročník Dní Mateja Hrebendu
Levoča 2016**

Zostavila: Mgr. Gabriela Rerková

Vydala: Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska

Tlač:

Počet výtlačkov: ks

Rok vydania: 2016

Kvantita nepovalila kvalitu

„Matejovi Hrebendovi nazdar!“

„Zdar!“

Zaznelo zborovo v aule levočskej základnej školy v deň otvorenia 18. ročníka Dní Mateja Hrebendu na výzvu organizátorskej duše tohto podujatia Josefa Zbranka. Hlavného gestora literárneho podujatia zastupovala Tatiana Winterová, riaditeľka Úradu ÚNSS a finančne naň prispelo i Ministerstvo kultúry SR. O slovo sa prihlásila aj iniciátorka a zakladateľka DMH Ľudmila Hrehorčáková, bývalá šéfredaktorka SKN, ktorá pripomenula zástoj Mateja Hrebendu na poli kultúry a vzdelávania národa slovenského, meno ktorého sa dostalo aj na zoznam kultúrneho dedičstva Unesca.

DMH sa konali v dňoch 11. až 13. novembra, už tradične sa bývalo, stravovalo i recitovalo v našej základnej škole a u spoluorganizátora – Slovenskej knižnice pre nevidiacich Mateja Hrebendu - sa autori i ďalší záujemcovia zišli na seminári k autorskej tvorbe. Daniela Dubivská a Ján Petrík hodnotili literárne práce autorov v dobrej viere, že pochvala aj kritika padajú na úrodnú pôdu.

Tento ročník poznačili choroby, a tak účasť recitátorov i porotcov bola preriedená. Zišlo sa ich len dvanásť, plus 6 detí v kategórii hlasového divadla. Našťastie, bez ohľadu na kvantitu, kvalita neutrpeľa. V tom sa zhodli obidvaja porotcovia, nováčik Peter Vilhan i dlhoročná porotkyňa DMH Jaroslava Čajková, z Národného osvetového centra. „DMH 2016 boli pre mňa pestrou zmesou literárnych štýlov a autorov. Mali sme tu časť stabilných interpretov, sú to osobnosti, ktoré by sa mali zapísať do zlatého fondu DMH – Michal Herceg a Ondrej Rosík. To sú v podstate piliere tejto prehliadky.

Prekvapujúca bola pre mňa kategória hlasového divadla, ktorá sa začína profilovať v narábaní a modelovaní hlasov do určitého dramatického tvaru. Sme radi, že sa

v tejto kategórii objavujú aj ďalšie výraznejšie osobnosti ako Miriam Genská. Tu treba mimoriadne oceniť aj prácu pedagogičiek základnej školy v Levoči. Panie učiteľky nielenže zohľadňujú potreby detí so zrakovým postihnutím, ale zároveň ich vedú k súčasným témam, aby sa vedeli k nim vyjadriť a dokonca, aby vedeli narábať s modernými technickými prostriedkami.

DMH si v interpretačnej oblasti vybudovali istú pozíciu, isté renomé a je dobré, že sa ich darí udržiavať. Interpreti priniesli aj novú literatúru (V. Šimek – O. Rosík, M. Vadas – Z. Rojíková), čo je výborné, vidieť tu kontakt s najnovšou tvorbou. Ale je tiež príjemné, keď Miško Herceg vytiahne básnika z predchádzajúcich desaťročí (J. Majerníka) a svojou interpretáciou vytiahne z jeho poézie nový myšlienkový klenot,“ zhodnotila pani Čajková.

Autorská literárna súťaž bola na 18. ročníku, čo do počtu, tiež o niečo chudobnejšia. Práce zaslalo iba deväť autorov. „Početne menej bola zastúpená kategória poézie a musím konštatovať, že nižšia bola aj jej kvalita,“ konštatoval Ján Petrík. „Autori sa pokúšali experimentovať skôr vo forme, čo ochudobnilo obsah ich výpovede. Naopak, kategória epigramy, zastúpená jediným autorom - Josefom Zbrankom -, mala vysokú profesionálnu úroveň. V próze sme spolu s kolegami Dubivskou a Petrom Karpinským hodnotili tvorbu šiestich autorov, kde príjemne prekvapila Renáta Oppenbergerová, ale peknú prózu vytvorila aj Renata Oláhová (Mimi a Líza po našom). Zaujímavý denníkový tvar prózy si zvolila Viera Petrovčinová (Denník stokorunáčky), ktorý zvládla nielen formálne, ale i obsahovo s uplatnením irónie a nadhľadu. Autori by sa v budúcnosti mohli viac popasovať s teóriou literárnej tvorby,“ odkazuje porotca Petrík.

Všetky spomínané i nespomínané práce si budete môcť prečítať v pripravovanom Zborníku tvorby nevidiacich a slabozrakých autorov 2016, ktorý vyjde v čiernotlačí. No a

v decembrovom vydaní zvukového časopisu Prameň prinesieme reportáž z levočských literárnych dní.

Ako už pri takých podujatiach býva, keď autor či interpret ide s kožou na trh, emócie urobia svoje. Občas vypadne text, sklamanie vyplaví slzu, prekvapí rozdielne hodnotenie odborníkov, ale záverečný galavečer to všetko zacelí. Vystúpenia najlepších interpretov, preberanie ocenení, ďakovačky, pohoda z kabaretu Pánska jazda i radosť zo stretnutí starých známych či nových tvárí dá zabudnúť na drobné nedostatky a zostáva sa tešiť o dva roky, na 19. ročník Dní Mateja Hrebendu.

Takže, zdar, vážení milovníci umeleckého slova.

Gabriela Rerková

Vyhodnotenie 18. ročníka DMH

Prednes – deti – poézia: 1. Samuel Michálek (ZŠ Levoča), 2. neudelená, 3. Michaela Bazalová (ZŠ Bratislava).

Deti – próza: 1. neudelená, 2. Lucia Bergendiová (ZŠ Bratislava), 2. Sofia Kupčíková (ZŠ Levoča), 3. neudelená.

Dospelí – poézia: 1. Michal Herceg, 1. Ondrej Rosík, 2. Viera Petrovčinová, 2. Stanislav Sokol, 3. Juraj Oláh, čestné uznanie Iveta Zbranková.

Dospelí – próza: 1. Zuzana Rojíková, 2. Michal Herceg, 3. Ondrej Rosík, 3. Iveta Zbranková, čestné uznanie Miriam Genská.

Hlasové divadlo: 1. Miriam Genská, 2. ZŠI Levoča

Tvorba – poézia: 1. neudelená, 2. Vladimír Zán ml., 3. Viera Petrovčinová, čestné uznanie Matej Králik.

Tvorba – próza: 1. Renáta Oppenbergerová, 2. Renata Olahová, 2. Viera Petrovčinová, 3. Andrea Novosedlíková, 3. Vladimír Zán ml., čestné uznanie Júlia Ligová, Magdaléna Javorová.

Aforizmy, epigramy: 1. Josef Zbranek.

VLADIMÍR ZÁN ml., 32 rokov

slabozraký

Autun, Francúzsko

DOMOV – CUDZINA

Cudzina je domov,
domov je cudzina.
Veci majú nové mená,
staré mená – miznú z mysle.

Halušky, kapustnica rezne –
nostalgia.
Slimáky a plody mora
nový kontinent.

Starí priatelia idú svojou cestou.
Telefón, správa, raz za týždeň, za mesiac, za rok.
Žiadne nové party, nové dobrodružstvá.
Len staré spomienky filmy, rozprávky a otázky typu
ako sa máš? Čo je nové?
Mám sa dobre a nové nie je nič.
Potom stíchnete a začnete rozprávať o počasí:
„Tam u nás sú zimy teplé a zriedka sneží.“

Noví známi nepoznajú Winnetoua.
Angelika nie je markíza anjelov,
ale kolegyňa v práci.
Louis de Funès rozprava iným hlasom po francúzsky.
Svet je iný – blízky ako vôňa pečiva z neďalekej pekárne,
vzdialený ako údená klobása v komore starého otca.
Občas prídu chvíle, keď v kruhu najlepších priateľov
ostanem sám,
vtedy myslou odletím tisíc kilometrov na východ

a poviem:

„To u nás býva poriadna zima a napadne aspoň meter snehu.“

PASOVÁ KONTROLA

„Už idem.“ Napísal som domov na Slovensko SMS-ku, keď som sa spokojne usadil na svoje miesto v autobuse. Hneď vedľa okna. Veľa nechýbalo a ostal by som doma. Semafor na železničnom priecestí hlásil stále červenú a závory nie a nie sa zdvihnúť niekoľko desiatok minút. Našťastie Charline našla obchádzku a ja som čakal ani nie päť minút. Nakoniec to bolo dobré, lebo čakať vonku pred opustenou stanicou o jedenástej večer nie je nič, v čom by som nachádzal potešenie. Vyhodil som z auta ťažký kufor, batoh s laptopom a jedlom, vydýchal sa a prišiel autobus. Český vodič bol príjemný ako vždy, keď s ním cestujem. Pomohol mi s batožinou, ale nejako sa neusmieval. Videl som, že by si rád zapálil, no nebol čas. Bolo treba sa ponáhľať. A tak sa ponáhľal.

Američania píšu mnoho piesní o svojich cestách. Každý milovník hudby určite pozná slávnu Route 66, ale európske cesty nikoho neinšpirujú a to je škoda. Spevák Charles Trenet síce napísal ako sa krásne cestuje z Paríža na pobrežie Stredozemného mora po ceste National 7, ale to bolo dávno a cestu aj tak už nahradili novšie diaľnice. Vo francúzsku majú diaľnice aspoň mená: Cesta Angličanov, Cesta stromov, Cesta Európy, Slniečna cesta, Cesta medzi dvomi morami. Inde v Európe sú to len cesty a ľudia nadávajú, v akom sú stave a na to, že po nich jazdia bezohľadní vodiči. Bohužiaľ, nepoznám nikoho, kto by napísal nejaké blues, alebo aspoň obyčajnú pesničku o ceste E50. Pritom si táto cesta, dlhá 5 100 kilometrov spájajúca Brest na najzápadnejšom cípe nášho kontinentu s Machačkalou v ďalekom Dagestane, určite zaslúži. Ak by

nikto nevedela nájsť dôvod prečo napísať báseň o E50, ja by som jeden ponúkol. Je to cesta, ktorá spája moje dva domovy. A to je dôležité.

Predtým než náš autobus nabehne na túto dôležitú dopravnú tepnu, musí ísť niekoľko hodín po francúzskych diaľniciach s benzínovými pumpami s WC zadarmo a suvenírmí s obrázkom bociana. V Štrasburgu, keď prídete načas, počkáte niekoľko minút, vymení sa polovica cestujúcich, vy prejdete rieku Rýn a ani to nezistíte ocitnete sa v Nemeckej spolkovej republike. Potom si pospíte pár hodín a hop, ste v Prahe, a ani ste to nenazdali už ste v Košiciach.

Európa, kedysi rozdelená colnicami a obrovskými radmi áut čakajúcimi na odbavenie, vojnami i rôznymi menami je dnes jedna veľká krajina. Teda, keď idete zo západu na východ. Ak však idete z východu na západ, s 90-percentnou pravdepodobnosťou sa môžete tešiť na príjemných nemeckých colníkov, ktorí vám s radosťou skontrolujú cestovné doklady, batožinu a zaželajú príjemnú cestu. To vtedy, ak by ste náhodou nasadli do zlého autobusu a čírou náhodou by ste sa namiesto Bratislavy ocitli v Norimbergu, alebo by ste si chceli kaziť zdravie fajčením kartónu cigariet kúpeného v trafike oproti radnici v Hnúšti za smiešnych tridsať eur namiesto osemdesiatich, ktoré zaplatíte v trafike vedľa radnice vo Francúzsku.

Ale ja som išiel z pokojného západu na divoký východ, kde je alkohol tvrdý ako tatranské skaly a devy krásne a svieže ako horské potôčky. Čoho sa báť, ak všetko pôjde ako má, keď sa autobus nepokazí tak za pol dňa budem v Prahe a potom doma na Slovensku. Kúrenie v autobuse fungovalo na výbornú, klimatizácia bola pre istotu vypnutá a tak som sa nemusel báť, že nachladnem a mohol som spokojne spať. Aby sa mi „lepšie“ spalo postarší Maročan francúzsko-arabskou zmiešaninou hlasno rozprával svojmu druhovi sediacom na vedľajšom sedadle ako veľmi by si rád

zapálil a aký zlý je náš šofér, keď mu nechce zastaviť. Popritom egoisticky popíjal jednu fľašu piva za druhou bez toho, aby sa s nami podelil. Na moje sklamanie po prebdenej noci nevystúpil v sídle Európskeho parlamentu, ale pokračoval ďalej. A vtedy sa to stalo.

Opustili sme stanicu v Štrasburgu asi o šiestej ráno, vonka bola ešte tma, prešli sme riekou Rýn, keď na druhom brehu náš autobus zastal. Svetlá sa rozsvietili a do autobusu vstúpil vysoký blondiak v policajnej uniforme.

„Dobré ráno,“ porozumel som. Ďalej mi pomohol vodič autobusu, ktorý nám vysvetlil, že prišla pasovú kontrola. V tomto smere? Neskutočné, ale čo sa dá robiť.

„Dobrý deň, váš cestovný pas,“ prihovárал sa colník cestujúcim krásnou nemčinou a rýchlo prechádzal uličkou. Keď videl poľský pas poďakoval sa po poľsky, keď francúzsky, ďakoval po anglicky. Zrazu prišiel k dáme s ruským pasom a šengenskými vízami vydanými na ambasáde vo Varšave.

„Milá pani, viete, že vaše víza boli vydané vo Varšave?“ obrátil sa na ňu colník perfektnou ruštinou a chvíľu riešili víza, ktoré jej onedlho vypršia a cestu späť do Moskvy musí absolvovať z Berlína. Čakal som, že pán colník bude dôsledný a pohovorí si aj s pohľadnou Francúzskou predo mnou, ale nie. Jej pas prešiel s úsmevom a na rad som prišiel ja.

„Prosím, tu je môj občiansky preukaz.“ Podal som mu kartičku so slovenským znakom a mojou čiernobiou fotografiou. Colník ju chvíľu sledoval: „Vystúpte si.“ Nasledovali ma dvaja franko-maročania a ešte jeden občan vyzerajúci akoby pochádzal z blízkeho východu.

„Podťte so mnou.“ Prišli sme k prepážke, kde dáma v policajnej uniforme v počítači kontrolovala doklady. Vonku bola tma a zima.

„Z ako Zoro, A ako Anna, N ako Norbert. Dátum narodenia, počkajte...“ Kontrolovala môj preukaz a ja som tam stál spolu s orientálcami. Mlčali sme. A je to tu znova.

Do obchodu sa už neodvážim chodiť s taškou, lebo viem, že ma budú prehliadať ako nejakého zlodēja a teroristu. Aj v škole, kde som učil, musel som ukazovať obsah tašky a vyprázdniť fľašu vody, ktorú som si kúpil len desať minút predtým v blízkom obchode. To vyzerám až tak nebezpečne? Asi by som mal ochrankárom urobiť radosť a potiahnuť žuvačku, aby si konečne prišli na svoje. Možno keby som vyhodil do vzduchu nejaký lovecký posed, pri ktorom by nikto nezahynul, ale každopádne by niečo explodovalo, ľudia by boli konečne radi, že sa nemýlili. Možno by som mal založiť nejakú radikálnu organizáciu s názvom VINA (Vojsko intoxikovaných naivných alkoholikov) a naším programom by bolo vypiť potajomky všetko víno uskladnené v burgundských viniciach ako súčasť boja za abstinenciu. A tých dvoch Maročanov by som zobral so sebou, keby neboli tak egoistickí a podelili sa o chľast.

„Vyzerá to v poriadku,“ povedala colníčka po anglicky, na čo ma polyglot vyzval k batožinovému priestoru, aby som mu ukázal kufor.

„Dúfam, že prevážanie smradľavých francúzskych syrov sa nevníma ako prevoz chemických zbraní.“

„Nie nebojte sa. Zatiaľ nemáme smernicu zakazujúcu francúzske syry, ale pre istotu skontrolujem či neveziete ešte niečo.“ Prešiel okolo môjho kufru akousi mašinkou a keď bola ticha dovolil mi nastúpiť do autobusu. Skutočne, syry sa prevážať môžu. Onedlho nastúpili do autobusu aj dvaja Maročania i Arab, ktorý mal všetky potrebné doklady, a vodič autobusu (ako sám povedal) sa nemusí srať so žiadnym utečencom. Mohli sme pokračovať v ceste.

Maročania vystúpili vo Frankfurte nad Mohanom, Arab sa stratil niekde v Nemecku, takže som mal príležitosť

dohnať stratený spánok. Pred Plzňou som na mobilnom telefóne naladil českú spravodajskú stanicu. Moderátor monotónnym a nezúčastneným hlasom čítal agentúrnu správu. „Útok na bruselské letisko Zaventem a stanicu metra Maalbeek. K útoku sa prihlásila organizácia Islamský štát. Polícia identifikovala dvoch páchatel'och. Po ďalších ľuďoch spojených s atentátmi polícia stále pátra.“

VIERA PETROVČINOVÁ, 35 rokov
nevidiaca
Humenné

VÝLET DO BRATISLAVY

V štvrtok večer pred zotmením,
trávila som čas balením.
Prichystala pekné šaty,
snáď nebudú žiadne zvraty.

Natešene ráno vstala,
letne som sa vychystala.

Najprv oslovil ma lovec,
nepokojný bezdomovec.
Chcel sa na mňa pozrieť zblízka,
našťastie výpravca pískal.

Do vlaku som naskočila,
dobro som sa usadila.
Z Humenného až do Piešťan,
nehla som sa ani z miesta.

Potom to už bolo nutné,
spraviť rázne rozhodnutie.
Bol totiž čas na obed,
langoš padol za obeť.

Pre ľudí to bolo kruté,
navnadila som im chute.
V tom pokojnom pohodlí,
vravím, že sa pomodlím.
Ešte papier do koša,

od mastného langoša.

Zvrtla som sa na sedadle,
bolo to však veľmi zradné.
Zrazu čosi zaškrípalo,
žeby brzda? Čo sa stalo?

Neprekvapilo ma milo,
niečo sa tu zavadilo.
Podozrivé vrzganie,
vykríkla som: ach, to nie!

Myslím, hútam, plány kujem,
asi z toho skolabujem.
Zachráni to dlhé tričko,
poradím sa so sestričkou.

A tak rýchlo volám. Fíha!
Ona mi to zas nedvíha.
Moje tričko bolo krátke
a hrot zo sedadla v látke.

Čo s tým teraz, čo len spravím,
ako sa tej diery zbavím.
Rýchlo naspäť dievča sadni,
asi budeš tuto dva dni.

V Bratislave zvolím skratku,
potom kúpim novú látku.
Nebolo by na poriadku
kráčať s dierou na tom zadku.

Je to trapas na entú,
vysvetľujem pointu.

Prosím, milí cestujúci!
Bud'te takí srdcervúci
a aj celú posádku,
ja mám dieru na zadku.

„Nemusíte sa tu schovať
ja už budem vystupovať.“
Odpovedal úprimne
pán s batohom hneď pri mne.

Skoro všetci boli milí,
vozeň ihneď opustili.
Bolo to tak trochu hlúpe
pani strážila mi kupé.
„Je to pre vás utrpenie,
máte čas na prezlečenie.“
Nebolo to vôbec v zlom,
odvetila s úsmevom.

Čas sa veľmi rýchlo míňa,
aha, ide sprievodkyňa.

„Pozrite sa, je to diera!“
„Nezvyčajné..., nepopieram.“
Opýtala som sa iba,
čia je to vlastne chyba.
„Nevybrali ste si IC,
spýtajte sa železnice.“

Na konečnej ma to ženie
nájsť reklamné oddelenie.
Utieram si od síz líce,
ukazujem nohavice.

Pracovníčka zsr.sk

asi bude na mňa vrieskať.

„Rada by som poradila,
nie som krajčír, pani milá.
Nerobte už z toho vedu,
kúpte radšej prvú triedu.
Nabudúce v IC-čku
prezlečte sa na WC-ku.“

„Ďakujem za úsmev milý,
vy ste ma nepochopili.
Ľuďom neraz dobre padne,
poležať si na sedadle.“

Čo by váš šéf asi spravil,
keby hlavu prederavil?

Lepšie ležať na minci
ako s hlavou na klinci,
lepšie s drôtom do zadku,
jak do oka, v poriadku!“

O dva týždne doma sedím,
čítam list so zdôvodnením:

„Na vine je prudké trenie,
a nevhodné oblečenie.
Keď nemáte dlhé tričko,
radšej choďte električkou.
No náš šéf vám zhotoví
aspoň lístok nulový.“

Tak s nulovým preukazom,
dávam prednosť tuhým mrazom.
Veď aj moja mama vraví,

hrubú látku nezderavím.

A aké je poučenie?

Nechcem chodiť s holou riťou,

v taške nosím ihlu s niťou.

Keďže naše železnice

nepreplatia nohavice.

DENNÍK STOKORUNÁČKY

Streda, 30. 11. 2008

Ahoj, denník, som na prvý pohľad jednoduchý kus papiera. Vlastne, moje priateľky už poznáš. Práve ony mi poradili, aby som si Ťa začala písať. Mám síce dosť dobrú pamäť, no keďže vždy zažívam niečo nové, kapacita môjho mozgu sa stále znižuje. Preto dúfam, že vďaka budeš počúvať moje radosti i starosti a staneš sa mojím verným priateľom.

Štvrtok, 1. 12. 2008

Začal sa nový rok a tak začínam i ja. Práve dnes som sa nastahovala do nového domova. Nie je to pre mňa nič nezvyčajné, pretože na častý presun som si už zvykla. No predsa je tu niečo výnimočné. V mojom klasickom dome mi je väčšinou tesno, ale teraz môžem pokojne dýchať, lebo si len tak pohodlne ležím vo veľkom trezore. Je v ňom miesto aj pre ďalších priateľov. Kiež by tak prišli!!!

Piatok, 2. 12. 2008

Dnes som prežila nečakaný deň. Ani som sa nestihla udomáčniť a už som sa ocitla v rukách sedemdesiatročnej pani Zity. Ani si nevieš predstaviť, aké muky som prežívala, keď táto starena uskutočnila svoje plány. A vieš čo mi urobila? Uväznila ma. Vraj nech mám svoj stály domov. Tá

však o domove nič nevie. Nebola láskavou matkou, ako by sa to možno zdalo, ale mučiteľkou. Div ma ihlami nepopichala, keď ma zašivala do vankúša. Ty však dobre vieš, že ja potrebujem voľnosť a slobodu. Tú nebudem mať ani v noci, lebo keď ma pripučí tou svojou hlavou, asi zomriem. Verím, že to nejakو prežijem a že Ti zajtra budem môcť povedať niečo veselšie.

Sobota, 3. 12. 2008

Dnes mala pani Zita návštevu. Prišla jej vnučka Laura. Keď som začula, že od babky žiada čokoládu, hneď sa mi rozbúchalo srdce. A tak ma vďaka nej vypustila z tej tesnej a nepríjemnej klietky. Dievčatko si ma s radosťou zobralo do rúk a cupkalo do najbližších potravín. A už som bola medzi svojimi. O pár minút si ma však privlastnil štrnásťročný Fero, ktorý ma drasticky schmatol a len-len že ma nezničil. No to som ešte netušila, čo sa so mnou stane o pár sekúnd. V tej chvíli som si priala, aby som bola v rukách niekoho iného, a zrazu som spadla do veľkej kaluže. Mala som pocit, že už je so mnou koniec. Teraz len čakám na vysloboditeľa.

Nedeľa, 4. 12. 2008

„Ach, som to ja ale utrápené a nešťastné stvorenie. Je mi zima a mám len Teba, denníček.“

Toto som si povedala hneď ráno, no ešte že sa to onedlho zmenilo. Konečne si ma všimol sympatický pán. Keby som mala odvahu a keby rozumel môjmu jazyku, určite by som mu poďakovala za záchranu svojho života. Teraz môžem pokojne zaspáť, aby som Ti zajtra porozprávala o mojom ďalšom dobrodružstve.

Pondelok 5. 12. 2008

S dneškom som bola celkom spokojná. Nezmenila som svoje pôsobisko a navyše som sa spriatelila s desať,

dvadsať či dvesto alebo tisícokorunáčkami. Sme fakt dobrí kamaráti. Máme si čo povedať.

Utorok, 6. 12. 2008

Keď mi dnes ráno môj pán povedal, že bude riskovať, ešte som netušila o čo pôjde. Hazard a dobrodružstvá to je moje a tak som sa celkom tešila. Onedlho som už bola v jednej zo stávkových kancelárií. O pár minút som obšťastňovala výhercu hoci nie veľkej, no predsa potešujúcej sumičky. Šťastie však netrvalo dlho, aspoň pre mňa nie. A asi ani pre môjho majiteľa. V jeho dome som totiž musela počúvať ustavičné hádky. So svojou manželkou sa priam bili o mňa i o mojich najlepších spoločníkov. A tak mám dôvod na plač. Čo povieš? Som znechutená. Najradšej by som sa niekam vyparila alebo prežila noc hoc aj vo vrecku nejakého osamelého a zlého človeka. Pokojne by zaspal a ja by som nemusela počúvať tie hlúposti.

Toto snád' nie sú pre Teba žiadne hlúposti. Verím, že ma chápeš, ale už budem končiť, pretože si potrebujem oddýchnuť.

Streda, 7. 12. 2008

Dnes som sa v správach dozvedela, že spolu so svojimi súrodencami korunami končím. Pre spoločnosť už nie sme atraktívne a žiadané. Vzhľadom na moju dobrodružnú povahu to považujem za dosť veľkú tragédiu, ale na druhej strane, vo svojom živote som toho prežila toľko, že by som si už mohla dopriať pokojnejší život. Mám však obavy zo svojej budúcnosti a úprimne neviem či skončím v smetnom koši alebo v domove dôchodcov. Snád' ti o mojej púti budem môcť napísať aj zajtra.

Pondelok, 1. 1. 2009

Myslím, že som konečne našla svoj domov, v ktorom sa cítim šťastná a znovuzrodená. Svoj zaslúžený dôchodok si užívam vo vitríne u jedného z numizmatikov. Konečne som obdivovaná ním aj jeho kamarátmi – pamätníkmi, ktorí na mňa s nadšením spomínajú. Radosť majú aj jeho deti, ktoré si ma zvedavo obzerajú. Vychutnávam si vôňu vonných sviečok, počúvam aktuálne správy zo sveta a teším sa z toho, že som prenechala svoje miesto eurovkám. Tak trošku im závidím, pretože môžu cestovať po celej Európe. Možno i ja sa s nimi raz skamarátim, keď si ma môj pán zoberie na výlet niekam do zahraničia. To je však už ďalší príbeh, ktorý snád' do svojho denníka zapíšu moje eurosesternice.

RENÁTA OPPENBERGEROVÁ, 52 rokov
pakticky nevidiaca
Nové Mesto nad Váhom

TRI PODMIENKY KU ŠŤASTIU

V rade židovských obchodov ťahajúcich sa starým historickým námestím bol tento malý krámič najskromnejší. Krčil sa na rohu ulice niekde tam, kde je dnes miniatúrny obchod s potravinami.

Nad úzkymi dverami klinkal zvonček, tri strmé schody viedli do šera malej kutice. Obchodník Ervín, statný šesťdesiatnik, štramák, čo na mohutnej hlave nemal jediný šedivý vlas, sedel prihrbený za nízkym dreveným pultom a trpezlivo vyzeral zákazníkov. Z dlhej chvíle neustále presýpal väčšie i menšie nádoby, zamestnával stuhnuté prsty, popri tom triedil skromný drobný tovar a vykladal ho na police označené štítkami aký druh tovaru to je aj s cenou. Každý deň do omrzenia ponúkal gombíky všetkých druhov, špulky s niťami, ihly, sady špendlíkov rôznych veľkostí, lacné jednoduché sponky, farebné stužky do vlasov pre žienky, ktorým aj malá drobnosť na parádu dokázala urobiť radosť.

Za zaprášeným sklom malého výkladu končiacim tesne nad chodníkom, kde si pavúk už dlhšie snoval riadne dlhú niť, pozoroval z dlhej chvíle nohy okoloidúcich, mihajúc sa mu pred očami ako bežiacie tiene. Tmavé sáry vysokých čižiem, duniace kroky hrubých pracovných topánok, štíhle podpätky dámskych lodičiek i detských lakovaných topánočiek, klopkajúc a prechádzajúc sem a tam po kamennej dlažbe chodníka. Všetci sa neustále niekam ponáhľali, ale málokto sa u neho zastavil. Bez jediného zákazníka sedel v tom tichu i celé hodiny. Boli dni, keď za celý dlhý čas predal len zopár sponiek, vrečko gombíkov,

pár ručne vyšívaných stužiek a jednu či dve kvetované šatky.

V pokore prideleného osudu sa mu zdalo, že čas v tomto tichu sa zastavil a už nemá čo očakávať. Iba vzdialené hravé tóny akordeónu a huslí z neďalekej vinárne mu pripomínali, že kúsok od tohto bohom zabudnutého miesta, vo svojej každodennej prostote sa radujú a dýchajú ľudské bytosti. Chvíľami listoval v myšlienkach svojich predchodcov, múdrych rabínov, prevracal stránky posvätných textov, ktorým často ani nerozumel. Byť hlúpy, sebecký a zdravý, sú tri podmienky ku šťastiu. Ak však chýba hlúposť, dve ostatné sú k ničomu. To všetko sa dočítal v Mišne, ich hovorovom zákone a v písme. V knihách je všetko vysvetlené, ale v živote...? Povzdychol si.

V tom monotónnom očakávaní niečoho nevy povedaného upadal do zádumčivosti a v myšlienkach začal nad všeličím uvažovať. Viera sa zo všetkých vytráca. Ženy sú vraj skazené. Muži zase zotročení. A veľa mladých je ochotných zapredať aj dušu za pár korún. Život je jedno veľké trápenie a príjemných vecí si človek užije tak málo.

S chorľavou manželkou, ktorá trpela snád' všetkými neduhmi tohto sveta a bola zlostná sťa Héra, im ani deti Boh nedoprial, ale zato mal peklo na zemi celé roky. Od manželských radostí si nadobro odvykol už dávno, ešte predtým, ako opustila tento svet. Za ten dlhý čas aj zabudol, koľko rozkoše môže ponúknuť žiadostivé telo zdravej prítulnej ženy. A teraz, v jeho šesťdesiatych rokoch, ho i uprostred modlitieb začala prepadať nejedna hriešna myšlienka. Stačí, aby na chvíľu zavrel oči a hneď vidí pred sebou peknú, síce pehavú dcéru lekárniky Lemana, ktorá občas dobehne pre stužku do vlasov a zadíva sa na neho uhrančivo, až sa mu zakrúti hlava. Hanah Lemanova, dobre vyvinutá dvadsaťročná dievčina, sa svojmu ortodoxnému židovskému otcovi nepodobá snád' ani jedinou molekulou

svojho ja. Do synagógy nechodí a posvätné texty Tóry jej nehovoria vôbec nič. Oveľa radšej tancuje kde sa dá, pokukuje po mužských, vystáva pred zrkadlom a žije v bezstarostnosti svojich ešte nesplnených snov. Nikto si nevedel vysvetliť, po kom zdedila takú živelnú bláznivú povahu, ktorej nič na tomto svete nie je sväté.

Temperamentná Hanah preberá sem-tam v jeho obchodíku stužky, vrtí sa s ňa poskakujúce kozľa, s hraným nevinným úsmevom v tvári dvíha si provokujúco šaty a ukazuje štíhle lýtka ako laň. Jej zelené zmyselné oči sa smejú až mu zakaždým zovrie krv tlačiac sa do všetkých údov a tvár až po koreňky vlasov. Keď sa z plného hrdla zvonivo zasmee a rukou prehrabne ryšavú hrivu, aj starý Valér z obchodu s obuvou na druhej strane ulice vybehne ako mladý srnec, čo zacítil ruju. Táto pehavá divoška opantá snáď každého starého i mladého, pomúti hlavu hoci aj svätcovi. Učencov zahĺbených v chasidskom meditovaní dokáže vytočiť tými najnečakanejšími otázkami a hádankami, ktoré vymýšľa, aby si skrátila dlhú chvíľu a dokázala nimi každého zaskočiť. Napríklad, či černosi majú Boha čierneho...? A čím kúria v pekle...? Čo robia v nebi tí, ktorí nevedia spievať...?

Išlo to s ním riadne z kopca. Zmyselné sny ho prepadávali uprostred noci. Spotený s búšiacim srdcom sa posadil na posteli. Opäť ju mal celučičkú rovno pred sebou. Hebká pokožka jej belostného tela žiarila v tme. Oblými vnadami sa hojdala zo strany na stranu a ružovo-hnedé výstupky presvitali ako gombičky, čo by denne pohládzal rukami. Hanah, moja, šepkal v ošiali búrlivého sna do tmy. Tie bezbožné predstavy, ktorým sa jeho robustné telo nedokázalo brániť a rokmi potláčaná energia ho lákali navždy sa opantať v osídlach hriechu. Nepomáhali modlitby, dni ponorené v hlbokom rozjímaní, hladovka o vode, ani pravidelný očistný kúpeľ v studenej mikve.

Ervín si povzdychol, pohrúžil tvár do zopätých rúk a v duchu odprosoval svoju nebohú Simone, ktorá ho s pohoršením určite sleduje z onoho sveta. Má však šťastie, že je už tak ďaleko.

V tom nad dverami zaklinkal zvonček. Malý prihrbený človečik opatrne kládol krátke dengľavé nohy a zostupoval strmými schodmi. Akoby ho už niekde videl. Tušil, že ten trpasličí tvor neprichádza pre tovar, ale ide rovno za ním z nejakého dôvodu, akoby z iného sveta. Díval sa čudne podivnými detskými očami.

„Dám ti jednu hádanku.“ Prehovorilo to malé podivné stvorenie a prešlo rovno k veci.

„Keď uhádneš moju hádanku, odkúpim všetok tvoj tovar do posledného špendlíka.“ Zaskočený Ervín nevedel či si ten neznámy trpasličí človek nerobí z neho žarty, alebo to myslí naozaj vážne.

„A keď neuhádnem?“

„Potom zajtra zopakuješ hádanku tvojej vysnenej. Určite vyhráš. Chceš byť predsa konečne šťastný?“ Ervína zaliel pot i rumenec zároveň. Ako mu mohol ten diablík vidieť až tak do duše? Podivný tvor sa poškriabal za uchom a vystrčil malý tenučký prst.

„Počúvaj pozorne, visí to na stene. Je to zelené, vlhké a píska to, čo je to?“

Ervín si potiahol jednu stranu fúzov, poškriabal hlavu nad čelom, požmolil ucho, ale nič mu nenapadlo. Nemal tušenie. „Možno odhodená plesnivá maková zemľa, ale tá predsa nevisí na stene.“ Rozčúlene vybuchol.

„Tak ju tam zavesíš.“ Zašomral rozkazovačne mužíček.

„Ale veď zemľa vôbec nie je zelená.“

„Bude, natrieš ju tak.“

„A nie je ani mokrá.“

„Keď ju čerstvo navlhčíš, bude aj mokrá.“

„Ešte som nevidel zemľu čo píska,“ zvolal nakoniec znechutený Ervín.

„Máš pravdu, to som tam pridal, aby tá hádanka nebola príliš ľahká!“

Statný obchodník nevedel či sa má smiať, alebo zdrapnúť pod krk toho podivného tvora a vyhodiť ho rovno za dvere. Ten už bol sťa šibnutím prútika na schodoch, ešte sa raz otočil s úsmevom a zvolal. „Hádanky nemôžu byť ľahké! To by si predsa veľmi jednoducho vyhral!“

Ešte hodnú chvíľu si zarazený Ervín opakoval: „Visí to na stene...“ Až v tom tichu sa mu zazdalo, že do šera malého krámu preniká viac svetla ako inokedy. Dokorán otvorené dvere nechal čudesný návštevník po svojom odchode. Ervín si pretrel oči prstami a sám seba sa spýtal: „Bolo to skutočné, či som sníval?“

Vyšiel von pred dvere nadýchať sa čerstvého vzduchu a tam sa vrátil do reality. Spozoroval starého Valéra, ktorý tak, ako každé poobedie pred zavretím obchodu s obuvou, posadil sa oproti na lavičku, zapálil si svoju pravidelnú a obľúbenú kubánsku cigaru. Rozhliadol sa po starom Novomestskom námestí zaliatom poslednými lúčmi zapadajúceho slnka. „Ale je dnes krásne.“ Povzdychol si a blažene vyfúkol kolesá dymu, ktoré sa po chvíli rozplynuli ako jeho sen.

RENATA OLÁHOVÁ, 50 rokov
prakticky nevidiaca
Lučenec

MIMI A LÍZA PO NAŠOM, ALEBO FAREBNÉ DNI

„Teta, čo to máš za knižku v polici? Mi-Mi a Lí-za“, pomaly slabikoval.

„To sú nejaké kozičky?“, opýtal sa ma Sebastián.

„Nie, nie“ začala som sa smiať. „Mimi a Líza sú dve kamarátky. Mimi nevidí, Líza jej pomáha spoznávať svet.“

„Aha,“ tváril, že rozumie.

„Mimi je slepá, že? A... počuj teta, aké je to byť slepá?“

Hm, to keby som ti vedela vysvetliť, pomyslela som si. Dá sa vôbec vysvetliť a pochopiť slepota? Zamyslela som sa na chvíľku. Vlastne ak mám byť úprimná, odmlčala som. Všimol si to aj Sebino a potmehúdsky, zároveň akosi netrpezlivo, na mňa naliehal.

„Čo je teta, seklo ti reč? Nevieš, čo mi máš povedať?“

„Asi tak,“ vyšla som s farbou von. „Nie je ľahké vysvetliť ti, čo je slepota. Ale poďme na to. Povedz mi, ako si predstavuješ slepotu?“

Sebík sa zamyslel, trochu sa zahľadel do neznáma a začal rozvíjať svoju fantáziu.

„Ja si myslím, že ten, kto je slepý, nevidí nič. Alebo... prižmúril oči, možno aj niečo vidí, ale... neviem čo. Nie, nie, slepec nevidí nič,“ rázne uzavrel svoje hlasné úvahy.

„No, Sebino, ideš na to dobre,“ povzbudzovala som ho. „Nevidiaci naozaj nevidí nič, alebo ako hovoríš, môže niečo aj vidieť. Môže vidieť svetlo, ale nevie povedať odkiaľ dopadá.“

„Ani Mimi nič nevidí?“

„Nie, nevidí. Mimi je úplne nevidiaca.“

„Aha, takže čistá tma,“ skonštatoval Sebino.

„Yes,“ súhlasila som.

„Podme sa spolu hrať,“ povedal Sebino. „Ja budem Mimi a ty Líza. Vysvetli mi, ako by som mohol ako nevidiaci spoznať farby.“

„Fu, ten mi dáva,“ pomyslela som si. „Poviem ti rozprávku a dáme jej názov, napríklad Farebné dni. Bola raz jedna princezná, ktorá veľmi, ale naozaj veľmi rada kreslila. Na chodník v ich dlhočiznom zámockom dvore si položila krabičku s veľkými farebnými kriedami. Postupne ich vyťahovala ako zo sejfu a na dlažbe začala maľovať kriedové jabĺčka, stromy, ale aj slniečko, trávičku a čo ja viem čo ešte. Ako si tak kreslila, sama sa vytešovala zo svojho umeleckého diela. Zrazu, z ničoho nič, ju vyrušilo akési pravidelné klopkanie. Klop napravo, klop naľavo a zasa klop napravo a zasa naľavo. Líza so zlatými princeznovskými náušnicami v ušiach sa lepšie započúvala. Svojimi nebovomodrými očkami si všimla malé, čiernovlasé, asi desaťročné dievčatko.“

„A ty si kto? Odkiaľ si sa tu vzala? Vari si spadla z oblakov?“ opýtala sa jej začudovane.

„Nie, ja som tu prišla s mojou osobnou asistentkou. Bývame v susednej ulici.“

„V susednej ulici?“ začudovala sa princezná Líza. „Vedľajšia ulica predsa neexistuje. Ja poznám len a len náš zámocký dvor. Pozri sa, koľko je tu ľudí.“

„Ja ich nevidím, som nevidiaca,“ povedala Mimi.

„Nevidiaca?“ začudovala sa Líza. „To akože nepoznáš ani farby?“

„No, trochu ich poznám, ale ich nevidím. Vieš, keď som mala päť rokov, začala som si kresliť štyri ročné obdobia. Jar som si vymaľovala zelenou, žltou, červenou farbou. Nakreslila som si krásnu zelenú trávičku, červené tulipány a nádherné žlté slniečko. Potom som si nakreslila leto. V lete sa miešajú farby a tak som si nakreslila pomarančovník s hnedým kmeňom a na ňom oranžové

pomaranče. Takto som si pripomenula našu dovolenku v Španielsku. Zrazu, z ničoho nič, sa mi farby stratili a už som obrázok nedokreslila,“ zosmutnela Mimi.

„Aha, tak je to teda,“ zamyslela sa Líza. „To znamená, že už nekreslíš obrázky?“

„Nie, nekreslím, lebo neviem aké mám použiť farby a neviem nakresliť ani tvary.“

Líza sa na chvíľku zamyslela a povedala: „Už to mám. Naučím ťa kresliť a budeš používať aj farby, aj keď ich nevidíš.“

„A ako ju to naučíš?“ opýtal sa Sebastián.

„Buď trpezlivý a počúvaj.“

„Mimi, môžeš prísť na náš zámocký dvor zajtra, napozajtra a aj naponapozajtra? Ja si niečo vymyslím. Zatiaľ neviem čo.“

„Ja k vám nepoznám cestu, ale keď pôjde so mnou moja asistentka, tak prídem. Ozaj, Líza, a môžeme byť kamarátky?“

„Jasné, odteraz sme kamošky na celý život,“ povedala princezná Líza. Dievčatá si podali ruky a rozlúčili sa.

Na druhý deň prišla Mimi opäť na zámocký dvor. Vonku bolo pekne a na dlažbe sa v celej svojej kráse vynímali jednoduchové kriedové jablká, kriedové stromy a, samozrejme, aj kriedové slniečko.

„Mimi, pod' tu, pôjdeme si sadnúť k stolu, budeme kresliť.“

„Ja neviem, kde máte stôl, ja neviem, čo znamená tu. Ak mi chceš pomôcť, pod' ku mne. Chytím ťa pod lakeť a odprevadiš ma k stolu. Keď tam budeme, položíš mi ruku na okraj stola a ja budem vedieť, že už sme na mieste,“ povedala Mimi.

„Hej?“ čudovala sa Líza. „To sa tak robí? Dobre, pod', ideme k stolu.“

Len čo došli k stolu, Mimi sa posadila na kráľovskú detskú stoličku a začala si kontrolovať priestor pred sebou.

„Čo to robíš Mimi, prečo šmátraš po stole?“

„Preto, aby som zistila, čo všetko máme na stole.“

„Aha, takto je to. A povieš mi, čo všetko si našla na našom stole?“

„Jasné,“ odpovedala Mimi. Máme tu veľký výkres, vlastne niekoľko výkresov. Našla som ceruzky, to budú asi farbičky, že?“

„Tak ty si dobrá, Mimi. Ja ti neverím, že nevidíš, veď si mi presne opísala, čo všetko tu máme. Ako si to dokázala?“

„Vieš Líza, my, nevidiaci, používame hmat. Vďaka nemu dokážeme spoznávať predmety, veci. Aj moje hračky poznám po hmate. Včera si mi sľúbila, že ma naučíš spoznávať farby a naučíš ma kresliť tvary. Čo budeme kresliť?“ vyzvedala Mimi.

„Zober si výkres. Keď dokážeš využívať hmat, skús zistiť, čo je na výkrese.“

Mimi sa pustila do práce. Svoj veľký výkres biely ako sneh začala prehmatávať zaužívaným spôsobom. Ako si tak hmatala, šmátrala, bruškom svojho malého ukazováka našla koliesko, z ktorého prečnievali akési šikmé paličky a vo vnútri kolieska našla dva otvory a niečo ako malý prehnutý červík.

„Jééééj, Líza, veď ty si mi nakreslila slniečko. Tuším, že sa to slniečko smeje,“ tešila sa Mimi.

„A ako ho vymaľujem? Ako si nájdem žltú farbičku? Veď ja už vlastne ani neviem, ako vyzerá žltá farba.“ Jej malé ružové pery ovisli, už už sa chcela rozplakať, keď zrazu začula: „Dievčatá, podžite desiatovať.“

„Aj ty máš osobnú asistentku?“ začudovala sa Mimi.

„Nie, Mimi, ja mám pestúnku. Ona sa o mňa stará. Prinesie mi raňajky, desiatu, obed aj olovrant a večeru. Vždy mi prinesie niečo také, čo mám rada.“

„A čo ti priniesla teraz?“ opýtala sa Mimi.

„Nie mne, ale nám,“ povedala princezná Líza a Mimi rozstrapatila vlásy.

„Priniesla nám niečo, čo je žlté ako slniečko. Rastie to na strome, aj v krajine, kde ste boli s rodičmi na dovolenke.“

„Začína sa na písmeno b?“

„Áno, je to banán.“ Mimi si ho ohmatala a začala rozmýšľať. Žltá farba je teplá ako slniečko a je chutná ako banán. Áno, už si pamätám ako vyzerá žltá farba. Len, len ešte stále neviem, ako nájdem žltú farbičku,“ zosmutnela.

„To je ľahké,“ povedala Líza.

„Farbičky budeme vždy ukladať rovnako, na to isté miesto. Okrem toho, môj kráľovský tatko požiadal nášho stolára, aby mi pomohol každú farbičku označiť tak, aby si ju vedela spoznať podľa tvaru. Biela farbička je biela ako sneh alebo ako náš výkres a je celá okrúhla. Žltá farbička, ktorú si prirovnala k teplému slniečku, má zrezanú hranu smerom doprava. Zelená farbička pripomína trávičku, tá je zrezaná doľava. Už rozumieš Mimi?“

„Áno, rozumiem, len ešte stále neviem, ako budem môcť kresliť.“

„No, to predsa vieš, Mimi. Budeš kresliť podľa obrysov. Pod', ideme vymaľovať slniečko. Nájdí si žltú farbičku a na výkrese vymaľuj kruh.“

„Sebino, pod' si to vyskúšať,“ vyzvala ho a zaviazala mu oči.

„Ide to? Vidíš? Si úžasne šikovný.“

„No a čo sa dialo ďalej?“ vyzvedal Sebino.

No čo by sa dialo, Mimi a Líza takto nakreslili celé leto, neskôr aj jeseň a zimu. Princezná Líza pomohla Mimi dokončiť štyri ročné obdobia. A čo vy, deti, vedeli by ste naučiť nevidiacich kresliť tvary a spoznávať farby?

ANDREA NOVOSEDLÍKOVÁ, 40 rokov
slabozraká
Hlohovec

ACH, TÁ ŽIARLIVOSŤ

Volám sa Sandra a bývam s rodičmi v malej obci na juhu Slovenska. Výhodou dediny je pokojné prostredie a ochota susedov pomôcť si v núdzi, a veľkou nevýhodou zase to, že každý vie všetko o druhých a človeku sa koľkokrát dostane do uší aj to, o čom ani on sám netuší.

Môj život plyní vcelku pokojne, ak nerátam uletené nápady mojej svojskej tety – maminej sesternice – Uršule Kvasnicovej. Tá sa vždy postará o poriadny rozruch v rodine, a neraz i v dedine.

Ach, tá jej bláznivá povaha! Ústa jej pracujú od rána do večera ako verklík a veru, vedia narobiť poriadnu paseku. Najhoršia je asi jej žiarlivosť hraničiaca až s posadnutosťou na manžela Fera, i keď na ňu nemá žiaden pádny dôvod.

Ujo nedávno oslávil šesťdesiatpäť rokov a je od manželky o rok starší. V tvári sa mu usmievajú dobrácke oči, líčka má guľaté ako dozreté jonatánky a z opasku mu vypadáva pívne bruško. Za mladi to bol vraj veľký fešáčisko – futbalový kapitán – a ako pamiatka na obdobie športovania mu zostal trochu vykrivený nos. Povahu má, našťastie, zo zlata, veď asi len preto vydržal v manželskom chomúte s tetou už takmer štyri desaťročia.

„Evička, Feri ma podvádza, a tentoraz som o tom stopercentne presvedčená,“ žalovala sa teta vari po tisíci raz mojej mame.

„Och, už zase?“ apaticky vzdychla mam, pretože sesternicine reči poznala naspamäť.

„Predstav si, chce športovať a dokonca prestal fajčiť. Ej, ej, to nie je s kostolným poriadkom!“

„Ale Urša, čo sa ti na tom nepáči? Doteraz si sa sťažovala, že to u vás páchne ako v udiarni. Bud' rada, pretože ten môj, naopak, keď je doma, čmudí ako fabrický komín,“ dohovárala jej mama. Otec pracoval ako robotník na stavbe pri Zvolene a chodieval domov iba počas víkendov.

Urša fľochla na mamu malými očkami, akože čo jej čo má radiť, a rozohnene pokračovala: „Však som mu aj povedala: Feri, ty máš milenku! Ako inak, poprel to! Ved' tí chlapi len klamú a pravdu nepovedia. No, a chce sa zdravo stravovať!“

Teta sa vzápätí rozčúlila, že si kúpil v lekárni vitamíny, akési TBC komplexy, miesto správneho názvu ABC komplet a priznala sa, že si z nich dala aj ona, ved' aby bola tiež zdravá.

„Za tým je ženská! Chce byť za každú cenu fit, aby jej nadbiehal!“ dôrazne vyhlásila.

„Pokiaľ ma pamäť neklame, sama si vravela, že Ferimu odporučil doktor trochu diétovať aj užívať vitamíny, pretože má zvýšený cholesterol,“ pripomenula jej mama.

„A ja ho nemám? Mám ho! A nerobím také orácie!“ odula sa teta. Sama bola dobre zaguľatená, v páse širšia ako sud na pivo.

„Moja milá, cholesterol už máme všetci. No, nekomplikuješ si život podozrievaním, načo by bola tvojmu mužovi na staré kolená frajerka?“

„Len ma ty nepoučuj, Evka, pretože to nie je všetko. Predvčerom sme sa vybrali do drogérie a Feri si chcel kúpiť nejakú fajnovú vodu po holení. Denim, či čo to bolo. No ja som tej mladej frnde za pultom povedala, nech mu dá radšej Pitralón, aby sa mi za ním neobzerali iné. Vieš, čo spravil?“ durdila sa teta a gestikulovala krátkymi tučnými rukami.

„To naozaj netuším,“ rezignovala mama.

„Feri šiel do mesta, a tú vodu si aj tak kúpil. A k nej ešte aj sprej!“

Ujo kašlal na jej reči a jednoducho si spravil po svojom. Načo sa bude hádať s hašterivou ženskou. Múdry muž!

„No a vieš, čo som urobila ja?“ chichotala sa teta a s ťažkosťami si preložila mohutné nôžky, ubijáčky jeden cez druhý. „Keď nie je Feri doma, používam ten jeho fajnový sprej ako osviežovač na vecku a Denim si občas šuchnem za ušká, aby som tiež voňala.“

„Urša!“ rozosmiala sa mama. „Ved' to je pre pánov, preboha!“

„No a? Kto to spozná? Nik! Minule ma suseda chválila, že pekne voniam,“ tetinými perami prešiel triumfálny úsmev. „Ej, ale ja zistím, kto za tým je, a potom tej šťande vytmavím, čo si o nej myslím. Dá tá prsty preč od zadaných mužov,“ zastrájala sa.

„Dobre si to premysli, Uršuľa, aby si neskôr neľutovala,“ radila jej mama, no vedela, že zbytočne. Teta sa nerada vzdávala svojich prešpekulovaných teórií a ak predsa len od niektorého svojho nápadu ustúpila, trvalo to zväčša krátko. Nebola zlá osoba, to len tá jej hrozná žiarlivosť a podrezaný jazyk.

Po nejakom čase prišla teta s klebetou, že jej muž sa po večeroch stretáva s mladou vdovou Hájničkou, ktorá sa prednedávnom prisťahovala do obce. Vraj taká vymachlená horenoska...

„Uršuľa, nepreháňaj,“ namietala mama, no nepochodila. Teta sa nedala zastaviť.

„Evka, nedávno som čítala v časopise príbeh, ako manželka odišla za prácou do cudziny a jej manžel si zatiaľ užíval. Keď sa jedného dňa vrátila domov, ich susedka, tiež vdova ako Hájnička, čakala od toho jej neverníka pankharta. Verila by si?“

Pri predstave, že by mal byť ujo Fero, a ešte k tomu dôchodca, a pupkatý, otcom malého batolaťa, sme

s mamou len prevracali oči. Predstaviť si seriózneho pána v úlohe zvodcu susediek bolo absolútne nereálne.

„No tak, Urša! Z rozhovoru sa ešte nijaké dieťa nenarodilo.“

„Neverím tomu! Dnes je to rozhovor, zajtra pozvanie na kávu a pozajtra je ženská v tom. Čo nepoznám také fiflenky? Každá by chcela len decko a alimenty,“ húdla teta svoje.

Agáta Hájniková, o dobrú polovicu mladšia od uja Fera, bola krásavica, ktorá si mohla vyberať z oveľa mladších nápadníkov. A veru ich aj mala.

„Veď ja si to preverím,“ zastrájala sa Urša a my s mamou sme iba dúfali, že jej nenapadne urobiť zase nejakú hlúposť.

Neblahé tušenie mojej mamy sa vyplnili do bodky. A verziu o tom, čo sa vlastne prihodilo, sme si poskladali z tetinho kusého rozprávania a dedinských klebiet.

Počas víkendu sa vybral ujo za kamarátmi na pravidelný šachový súboj. Uršuľa, posadnutá vdovou Agátou Hájnikovou nelenila a rozhodla sa ho sledovať. Opatrne sa za ním zakrádala poza stromy, až zistila, že naozaj vošiel do pizzerie U Urlíkovcov, ktorej majiteľ bol jeden zo štvorice amatérskych dedinských šachistov.

Podnik bol vlastne rodinný dom. Pán Urlík prerobil prízemie na pizzeriu a s manželkou obývali poschodie. Teta, oblečená vo svojom typickom odeve – kvietkovanej šatovej zástere, pod ktorou mala čierne legínsy a navrchu dlhú krikľavo zelenú pletenú vestu, sa opatrne prikradla bocianim krokom k budove. Vyzerala komicky, pretože dvíhať krátke nohy a zároveň robiť čo najdlhšie kroky, nešlo dohromady a chvíľami tmavá postava pripomínala indiána tancujúceho v rytme tamtamov. Každý vlas na hlave jej vytŕčal do inej strany a tak sa zdalo, akoby mala na hlave čelenku. Zvedavo nakúkala cez okná, muža nevidela, no po chvíli spozorovala prichádzať ďalších dvoch šachových

súperov. Odľahlo jej, že ju manžel neklamal, ale pre istotu sa ešte na minútku schovala za stromy pred budovou a čakala.

Práve sa rozhodla, že ide domov, aj vyrazila ráznym krokom, keď zbadala na chodníku vysmiatu Agátu. Rezko si vykračovala priamo oproti nej. Koketne pohojďavala bokmi v ružových, podľa tety až prikrátkych šatách, a aj výstrih na nich mala tá hriešnica príliš hlboký. Vdova si to namierila rovno do pizzerie.

Teta sa vrátila pod okná, znova do nich jastrila, špicľovala, div jej oči nevybehli z jamôk, a dokonca sa neštitila vniknúť Urlíkovcom do záhrady. Bedlivo pátrala po mužovi a jeho údajnom laškovaní s Hájničkou, kým jej nezazvonil mobil. Až tak narábať s ním nevedela a ako na potvoru, nedarilo sa jej ho vypnúť. Zvonil a zvonil, nechcel prestať. V strachu, aby ju niekto neobjavil, so stiahnutým chvostom trielila domov.

O týždeň sa situácia zopakovala a ujo zase odišiel hrať šach. To by však nebola teta, keby sa ľahko vzdala boja. Opäť sa vybrala za ním. Aj tentoraz narazila na vyfintenu Agátu Hájnikovu. Vystrojená pre zmenu v bielom a s odhalenými ramenami sa objavila priamo pred ňou. Uršu takmer porazilo!

Darmo však nazízala do okien, muža nezazrela. Obchádzala dom a kdesi v záhrade narazila na ľahký rebrík. Nelenila, oprela ho o stenu rozhodnutá neverníka prichytiť priamo pri čine. S vervou presúvala rebrík od okna k oknu, fučiac schádzala a vystupovala po hliníkových schodíkoch a pritláčala svoju širokú tvár na sklo, až v jednej miestnosti konečne zbadala štíhlu postavu v bielych šatách.

Aby lepšie videla aj údajného neverníka, nahla sa telom do pravej strany. Nepomohlo. Nuž odvážne preniesla váhu na jednu nohu a naklonila sa do boku ešte viac. S ňou sa posunul aj rebrík a Urša čľuuuup! Spadla do bazéna.

V tej tme si ho v záhrade vôbec nevšimla. Jej skoro stokilové telo narobilo taký šplachot, že by ho počul aj hluchý. A s tou vodou mala šťastie, pretože spadnúť ako drevo do trávy, by sa asi celá dolámala.

„Po... po... po-moooooc...! Ne-neviem pla-pláávať... U-utopíím sa...“ ozvalo sa kašľanie, zúfalý krik a volanie o pomoc. Uršuľa mávala na všetky strany rukami a nohami, vyplúvala vodu ako veľryba, presvedčená, že sa topí a o chvíľu bude po nej.

Ľudia vybehli z pizzerie, zhrkli sa v záhrade okolo bazéna a vyvaľovali okále na vystrájajúcu tetu.

„Po-pomoooooc... čo ste sle-slepí? Topíím sa...“ ziapala teta z posledných síl a ďalej zápasila o život.

Nikto jej však neskočil na pomoc, všetci tam len stáli, zabávali sa, medzi nimi aj strýko, ktorý sa tak smial, až sa mu brucho nadhadzovalo. Veď tá jeho vyzerala v tej vode ako obrovská korytnačka.

„Pani Kvasnicová, upokojte sa. V bazéne nie je veľa vody,“ ozval sa tete za chrbtom milý ženský hlas. „Postavte sa, nie je tam hlboko.“

„Čožeeee?!“ Urša ešte chvíľu bojovala s vodným živlom, čľapotala a špliechala na všetky strany, až sa jej pleca dotkala čias ruka a ťahala ju von.

„Ste v poriadku? Neublížili ste si?“ bola to Agáta Hájnikova a pomohla jej vyjsť z bazéna, v ktorom bolo vody iba po pás, ale Urša si stihla doráňať kolená o dno.

„Čo tu tak stojíte? Prineste nejaký uterák,“ okríkla kohosi Agáta, „a rozíd'te sa, tu nie je divadlo!“

Agáta zaviedla Uršu dovnútra a majiteľka pizzerie jej požičala niečo na seba. Naša teta sa dozvedela, že pani Urlíková, je vlastne Agátina teta a počas víkendu jej pravidelne vypomáhala.

Taká hanba!

Vtedy sa teta zapovedala, že na toho „starého somára“, muža, veru kašle. Ona si o neho robila starosti

a on sa na nej zabával. Ved' aj tak ho žiadna nechce a až do smrti ostane na krku iba jej.

Nuž, a hoci teta odvtedy krotí žiarlivosť, gény ju veru nepustia a vždy vymyslí dačo iné, aby sa malo v našej, inak pokojnej dedine, o čom rozprávať.

JOSEF ZBRANEK, 60 rokov
prakticky nevidiaci
Nitra

ZÁVISŤ

Závidia mi ľudia,
známi aj neznámi,
nos medzi očami.
Je to, žiaľ, už skrátka tak,
aj keď mám nos raťafák.

CESTA

Ťažko cestu vnímať kladne,
keď jej cieľ je v nedohľadne.

ČAKÁREŇ NA RÁZCESTÍ

Tie hrdzavé plechy
skryli mnohú neveru,
pľúca mal sťa mechy,
kto tu nechal večeru.

Pohľad na nápisy
tvoje oči neláka.
Aj keď v čakárni si,
nič pekné ťa tu nečaká.

PRED DIELOM MAJSTRA

Na obraz muž slastne zíza,
s fantáziou pohráva sa:
Aká že je Mona Líza
smerom dole od pol pása?

PRECITNUEIT

Roky sedel v správnej rade
iba o smäde a hlade,
až mu došlo, že je v tej
správnej rade nesprávnej.

VEKOVÁ

Kúpil som si v stredu veku
tvrdú – zrejme stredovekú.

VNÚTORNÉ VYHORENIE

Odišli múzy
do iného domu,
v tvorivej núdzi
som ja vďaka tomu.

Myseľ sa múti,
generuje spamy,
ako len smútim
za ich kopancami.

VEĽKÝ HEREC

Nakrútil som zopár klipov
na reklamu pánskych slipov.
Keďže rastiem do šírky,
točím už len trenírky.

SAINT TROPEZ

Pri potulkách po Európe
zavítal som do Saint Tropez,

starý film hneď vo mne ožil.
Biele jachty pri pobreží,
kaviarničky, aj pár veží,
ako to film v pamäť vložil.
Chýba tu len jediné:
Žandár, pán Louis de Funés.

